

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Філологічні зошити. Літературознавство:

ЗБІРНИК СТУДЕНТСЬКИХ
НАУКОВИХ СТАТЕЙ

ВИПУСК III

Рівне – 2015

ББК 83
Ф 54
УДК 82

Філологічні зошити. Літературознавство: зб. студ. наук. ст. Вип. III / ред. кол. Б. М. Кир'янчук [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2015. – 115 с.

У збірнику вміщені студентські наукові розвідки, результати бакалаврських та магістерських досліджень з актуальних проблем українського літературознавства, теорії літератури, компаративістики та методики викладання української літератури. Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, студентами, вчителями-словесниками.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри української літератури
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 3 березня 2015 р.)

Рецензент:

КРИЛОВЕЦЬ А.О., кандидат філологічних наук, доцент (Національний університет «Острозька академія»).

Редакційна колегія:

ЗАХАРЧУК І.В., доктор філологічних наук, доцент;

БЕСТЮК І.А., кандидат філологічних наук, доцент;

КИР'ЯНЧУК Б.М., кандидат філологічних наук, доцент (головний редактор);

КИРИЛЬЧУК О.М., кандидат філологічних наук, доцент;

КРУПКА М.А., кандидат філологічних наук, доцент;

ТХОРУК Р.Л., кандидат філологічних наук, доцент.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

ЗМІСТ

БЛИЗНЮК ЛЮДМИЛА

Міфологічний символізм числа в літературі
високого модернізму 1920-1930-х років..... 7

БРИЧКА КАТЕРИНА

Питання екзистенції людини в епоху війни (за творами
І. Багряного «Людина біжить над прірвою», «Огненне коло»)..... 13

ГІЛЬ ЛЮДМИЛА

Демонологічно-містичний аспект української химерної прози
(на матеріалі роману-балади Валерія Шевчука «Дім на горі»)..... 18

ГЛУЩУК АНДРІЙ

Художньо-стильові пошуки Богдана-Ігоря Антонича
у збірці «Привітання життя»..... 23

ДИМАН ЮЛІЯ

Експліцитна та імпліцитна версії міжтекстової взаємодії
(Микола Хвильовий та Михайло Коцюбинський)..... 29

КРАСНОЛЮБА КАТЕРИНА

Проекції «нової жінки» у повісті Ольги Кобилянської «Нюба»..... 34

ЛЯСКОВЕЦЬ ЮЛІЯ

«Місто» В. Підмогильного та «Степовий вовк» Г. Гессе:
українсько-німецькі текстові паралелі 1927 року 38

МИКИТЮК НАТАЛІЯ

Митець і влада (за романом-хронікою «Хрещатий яр» Докії Гуменної).. 42

ПАРФЕНІЮК ІРИНА

Жанрові особливості роману Людмили Коваленко «2245»..... 49

ПАХНЮК КАТЕРИНА

Повість «Предание о Гаркуше» як просвітительський проект
у творчій спадщині Григорія Квітки-Основ'яненка..... 53

ПОСЛАВСЬКА ІНЕСА

Дискурс божевілля в романі «Перехресні стежки» Івана Франка..... 59

ПРОЦИШИНА ЛІЛІЯ

Творчість Валер'яна Поліщука в контексті естетичних самоокреслень
української літератури 20-х років ХХ століття 65

РЯБУШИЦЬ НАТАЛІЯ Готичний роман Миколи Гоголя: жанрові модифікації.....	72
САЙКО ОЛЕНА Життєві стратегії протидії терору у романі Івана Багряного «Тигролови».....	76
САХНЕВИЧ ТЕТЯНА Між любов'ю та смертю: дилема героїв повісті Ольги Кобилянської «Земля»	81
СКОРОХОД (КУТІНОВА) МАРІЯ Іван Гонта як літературний персонаж Антона Нивинського.....	87
СОЗОНІК МАРІЯ Культурологічний матеріал у позакласному вивченні роману Юрія Косача «День гніву».....	93
ФЕДОРИШИНА ЛІЛІЯ Лірика Ліни Костенко і Белли Ахмадуліної (порівняльно-типологічний аналіз).....	98
ЧУБИК ВІТА Концепція жіночих персонажів у романі Володимира Лиса «Соло для Соломії».....	103
ШЕВЧУК ВІКТОРІЯ Міф про Ніобу в модерній та постмодерній версіях (повість «Ніоба» (1905) Ольги Кобилянської та роман «Діти Ніоби» (1996) Софії Майданської).....	107
ЯРОШ ТЕТЯНА Синтез мистецтв у творчості Михайла Коцюбинського (на основі етюдів «Цвіт яблуні»).....	112

CONTENTS

BLYZNIUK LIUDMYLA Mythopoetical Symbols Of Numbers In Literature Of High Modernism 1920-1930-th	7
BRYCHKA KATHERINE Problem with Existence of Man in War (on materials of novels <i>Lyudyna Bizhyt nad Prirvoyu (Man is Running along Abyss)</i> and <i>Ohnenne Kolo (Fire Ring)</i> by Ivan Bahrianyi).....	13
HYLL LIUDMYLA Mystical and Demonical aspect in the Ukrainian Magic Prose (on materials of novel <i>Dim na Hori (House on the Hill)</i> by Valeryi Schevchuk)...	18
HLUSCHUK ANDREW Art-style progressing in the Book <i>Pryvitannya Zhyttya</i> (<i>Welcome to Life</i>) by Bohdan Ihor Antonych.....	23
DYMAN YULIA Explicit and Implicit Version of Intertextual Relations (Myhajlo Kotcubinskiy and Mykola Khvyloviy).....	29
KRASNOLIUBA KATHERINE Projections of New Female Figure in Long Story <i>Niobe</i> by Olga Kobylanska.....	34
LYASKOVETS YULIA <i>Misro (City)</i> V.Pidmohylnoho and <i>Stepovyj Vovk (Steppenwolf)</i> H.Hesse: Ukrainian-German Text Parallels of 1927 Year.....	38
MYKHITYUK NATALIA Artist and Power (on the Text of Novel-chronicle <i>Khreshchatyi Yar (Groyn Ravine)</i> by Dokija Humenna).....	42
PARFENIUK IRYNA Genre Features of Utopia 2245 by Lyudmila Kovalenko.....	49
PAKHNIUK KATHERINE Story <i>A Legend about Harkhusa</i> as Project of Enlighten Period in Creative Heritage of Hryhorii Kvitka-Osnovyanenko.....	53
POSLAVSKA INESA The Discourse of Madness in the Novel <i>Perekhresni Stezky (The Cross Paths)</i> by Ivan Franko.....	59

PROTSYSHYNA LILIJA Creative Works by Valerian Polischuk in Context of Aesthetic Identifications in the Ukrainian Literature in 20-th Years of XX Century.....	65
RYABUSCHYTS NATALIJA Gothic Novel by Nikolai Gogol: genre modifications.....	72
SAIKO OLENA Life Strategies in Counteract to Terror in the Novel <i>Tyholowy (Tiger Trappers)</i> by I. Bahrianyi.....	76
SAHNEVYCH TATIANA To Choose Love or Death: Dilemma to Heroes in the Novel <i>Zemlya (Land)</i> by Olga Kobylanska.....	81
SKOROHOD (KUTINOWA) MARIYA Ivan Gonta as a Literary Character by Antyn Nyvynskyi.....	87
SOZONIK MARIA Culturological Materials in Extra-curricular Study of the Novel <i>Den Hniwu (Dies Irae)</i> by Yuriy Khosach.....	93
FEDORYSHYNA LILIJA Lina Kostenko's and Bella Akhmadulina's Lyrics (Comparative-Typological Comparison).....	98
CHUBYK VITA The Concept of Female Characters in the Novel of <i>Solo dlja Solomiji (Solo for Solomia)</i> by Volodymyr Lys.....	103
SHEVCHUK VICTORIA The Myth of Niobe in MODern and Postmodern Versions (Olha Kobylanska's Novel <i>Nioba (Niobe)</i> (1905) and Sofiia Maidanska's novel <i>Dity Nioby (Niobe's children)</i> (1996)).....	107
YAROSH TATIANA Synthesis of Arts in Writing of Mykhailo Kotsyubynskyi (based on etude <i>Tsvit yabluni (Apple Blossom)</i>).....	112

Людмила Близнюк

Науковий керівник – канд. філол. наук Бестюк І. А.

МІФОЛОГІЧНИЙ СИМВОЛІЗМ ЧИСЛА В ЛІТЕРАТУРІ ВИСОКОГО МОДЕРНІЗМУ 1920-1930-Х РОКІВ

У статті розглядаються твори високого модернізму 1920-1930-х років, у художній фактурі яких антажована числова символіка. У праці акцентовані знакові «числові» мотиви й образи у творах П. Тичини, М. Хвильового, М. Куліша, М. Йогансена, В. Підмогильного, І. Кочерги та ін., пильніша увага приділена поезіям Б. І. Антонича (збірка «Привітання життя» (1931)), а також – компаративному зв'язку драми «Дванадцять» (1923) М. Ірчана з поемою О. Блока «Дванадцять» (1918).

Ключові слова: числова символіка, архетип, міфопоетика; піфагореїзм; високий модернізм, символізм, авангардизм.

This article contains an analysis of writing of high modernism 1920-1930-th, in which engaged symbols of numbers in those belles-lettres texture. The work accented sign «numeric» motifs and images in writing of P. Tichina, M. Khvyliovyy, M. Yohansen, V. Pidmogil'niy, I. Kocherga, the main attention the author concentrate for B. I. Antonych's poetries (poetical collection «Greeting of life» (1931)), this also shows comparative relations of M. Irchan's drama «Twelve» (1923) and O. Blok's poem «Twelve» (1918).

Key words: symbols of numbers, archetype, mythopoetical; pythagoras; high modernism, symbolism, avant-garde.

Перше українське літературознавче дослідження, присвячене числовій семантиці, з'явилося на початку нового тисячоліття (2001 року), – це праця Людмили Мних «Гене́за та функціонування числової символіки в поезії ХХ століття» [9], у якій розроблена та апробована така методологічна стратегія: дескрипція (опис) – кореляція (співвідношення) – інтерпретація (тлумачення). Заключному етапу *інтерпретації* передують *дескрипція* – опис числових символів, представлених у творі на рівні композиції, просторово-часового світу і художнього образу; та *кореляція* – співвіднесення числової символіки з певною традицією (античною, юдейською, давньослов'янською або християнською). Знакова вітчизняна студія Л. Мних продовжує «літературознавчо-числовий» досвід Олексія Лосева [7], Володимира Топорова [8][16] та румунської дослідниці Магдалени Ласло-Куцюк [6]; водночас можемо вказати і на праці її послідовників: Галини Віват, Ірини Родіонової та Ольги Росінської, статті яких присвячені дешифрації числового коду в ліриці ХХ віку, – Михайла Драй-Хмари [13], Василя Стуса [2][14], Миколи Руденка [3] та Ігоря Калинця [4].

У фокусі нашого дослідження – твори митців високого модернізму 1920-1930-х років, числова символіка яких досі залишається поза увагою сучасної науки, попри багатий і розмаїтий фактаж.

Художній інтерес до числа в українській літературній традиції зафіксований у філософії Григорія Сковороди, який у розбудові космогонічної концепції акцентував античні (піфагорійські) «принципи арифмології», згідно з якими «Бог упорядкував світ за певними законами, які можна виразити у числових співвідношеннях» («Мера и число всегда божіе») [6, 45-46]. Наступна хвиля захоплення анагогічним (містичним) сенсом числа припадає на помежів'я XIX-XX ст. і пов'язане з естетичними настановами поетів-символістів, – в українській літературі («На зустріч 13-му» (1912) Миколи Вороного), російському «срібному віці» («Числа» В. Брюсова, «Числа» В. Хлебнікова) та європейському модернізмі («Числа» Малларме). Також слід згадати і те, що антропософське товариство в Києві 1919 року називалось «Дев'ятка», до якого входили митці, які, як відомо, «сповідували» символізм (П. Тичина, Л. Курбас, Ю. Михайлів та інші). Поступово число знаходить своє втілення в абстракціях та інтелектуальних схемах авангардизму (футуризмі, кубофутуризмі, конструктивізмі), націленого на девальвацію психологізму, засудження емоційної розчуленості, пейзажних образів-кліше тощо. Адже, як стверджує Р. Мовчан, «авангард і футуризм не демонстрували інтересу до внутрішнього світу людини, до людини взагалі» [10, 184]. Доказ чого – такі різні твори світової літератури, як поема «150 000 000» В. Маяковського (1919-1920), збірка «Дев'ять поем» (1918) М. Семенка чи його скандальна свого часу поезія «Сім» (1922), роман «Ми» (1920) Є. Зам'ятіна чи «В космічному оркестрі» (1921) П. Тичини: «Благословенні: / матерія і просторінь, число і міра!» [15, 153].

Актуалізація числової семантики обумовлена переосмисленням феномену часу в постреволюційній літературі: «Наш універсал до робітництва і пролетарських митців українських», уміщений у збірнику «Жовтень» 1921 року, М. Хвильовий, М. Йогансен та В. Сосюра підписали так: «У Харкові. / Листопаду шостого, нашої ери року Четвертого» [5, 710]. За аналогією до євангельської історії, нова культурна ера, на думку молодих митців, стартувала з Жовтневого перевороту 1917 року. Так відбувається контамінація двох міфів, – християнського і радянського.

У літературі «золотого десятиліття» – 1920-х рр. – представлені різні способи інтерпретації числової символіки, що закорінена в архетипному мисленні. Число активоване на рівні символології та нумерології [9]. Так, лідер літпроцесу 1920-х М. Хвильовий наголошував на улюбленій «тринадцятці»: 13 грудня народився, 13 травня обрав днем самогубства, про що згадав у посмертній записці; 13 розділів містить його знаковий памфлет «Апологети писаризму» (1926); обіграний числовий код і в «Синіх етюдах» (1924): у заголовку новели «Кімната Ч.2» кодована амбівалентність «двійки», що увиразнює вагання головної героїні цього твору – Вівді; до того ж, як стверджує М. Ласло-Куцюк, «у стародавній езотеричній арифмології число «два» вживалось для визначення жіночого начала» [6, 47]; утопічний XXV вік концептуалізований у «Синьому листопаді», де очікувані три дні до Жовтневого ювілею обертаються передсмертним часом для

головного героя; «шістка» зринає у «Я (Романтиці)» та «Санаторійній зоні» (1924): у повісті номер палати, виказуючи інтертекстуальний зв'язок із твором А. Чехова «Палата № 6» (1892), маркує тему деградації свідомості, або «тьми свідомості» [11, 273] (у визначенні С. Павличко), на відміну від її первісного значення у Книзі Буття, де «шість» – креативний знак творення світу. Художньо адаптує число у драматургії Микола Куліш, – починаючи з дебютної п'єси «97» (1924), де цифра винесена в заголовок, і завершуючи пізньою «Прощай, село!» (1933), де сакральна «дванадцятка» синхронізована з міфологемними мотивами «блудного сина» та «Марка в пеклі» (на дванадцятий рік повертається додому син Марко); вражає мерехтіння числової семантики в експресіоністичній парадигмі «Патетичної сонати» (1929); увагу звертає інтерпретація «сімки» в комедії «Отак загинув Гуска» (1925); у «Мині Мазайлі» (1928) за ідеєю замінити ім'я на номер закріплене тривожне застереження перед дегуманізацією, що нагадує антиутопію Євгенія Зам'ятіна «Ми» (1920), де персонажі замість імен мають «нумери», і де висловлено переконання, що таблиця множення розумніша від будь-якого Бога, адже вона ніколи не помиляється. Найбільш знаковим філософським текстом цієї епохи, за який її автор Микола Бажан здобув амплуа «майстра цифіри», – поема «Число» (1931).

Філософські сентенції, пов'язані з числовим потенціалом, домінують у творах «київських» митців («Місто» В. Підмогильного, «Десять» Г. Косинки, «Ної triasonta» М. Зерова, а також – у текстах М. Драй-Хмари, І. Кочерги та ін.). Зокрема, в інтелектуальному романі В. Підмогильного «Місто» (1927) озвучена така антропологічна формула: «Люди, як і числа, складаються з небагатьох основних цифр, у різних варіаціях, звичайно. Людина навіть не ребус, а задача, що вирішується чотирма арифметичними правилами» [12, 477-478]. Інтертекстом іронічних заголовків «Невеличкої драми» (1930) («Четверо в одній кімнаті, крім дівчини», «Двоє в одній кімнаті, крім дівчини», «Один у кімнаті з дівчиною») В. Підмогильний обрав популярний іронічний текст «Троє у човні, не рахуючи собаки» (1889) Джерома К.Джерома. Обігрування числа вирізняє і п'єси І. Кочерги «Свіччине весілля» (1930) та «Майстри часу» (1934), де, зокрема, резонує теорія релятивності часу, популярна в 1920-ті, твір вражає розмаїттям числової семантики.

У творах західноукраїнських митців цього періоду числовий код репрезентований збіркою Б. І. Антонича «Привітання життя» (1931), – складає її авангардистський (пов'язаний із темою спорту й космосу) та міфопоетичний вектори. Семантизуючи основні чотири числа, митець дотримується найдавнішої *піфагорійської* традиції («одиницю», «двійку», «трійку» та «четвірку»): «одиниця» як знак першоначала (у Г. Сковороди – Бога) кодована у програмовій поезії «Привітання життя»; «двійка» («антоничівська антонімія» (за Л. Стефановською)) трансформована як символічний знак хворобливої амбівалентності («Лунатизм»), як маркер романтичного двосвіття («Романтизм»); знаменно, що у міфосвіті Антонича надана перевага не усталено християнській «тріаді», а респектованій

піфагорійцями «четвірці», яку вони вважали великим числом макрокосмосу (у язичництві співвідносна з богом Світовидом). І ця архетипна семантика трансформована у поезії «Про строфу»: ліричний герой-поет називає віршову строфу «чотирикутником радості та болю», акцентуючи жертвні надзусилля у творчому акті: «Чотири рівнобіжними на мапі серця, / чотирикутник радості та болю, / чотири припряжки до боку, що не зветься, / що входить клином – між чуття та волю» [1, 80]. Апокаліптична образність четвірки, підкріплена алітерованим «чорт» та візуалізацією замкненого простору чотирикутника, присутня в поезії «Чортівський бридж».

Сугерувати відчуття «надміру» чи градацію покликані такі числа, як «сто» («Прочитан», «Прощання школи»), «мільйон» («Ракета») та «тисяча» («До Музи», «Біг на 1000 метрів»). Сто виступає і маркером юначих амбіцій, хаотичності задумів, а водночас, якоїсь невизначеності, спричинене хвилюваннями випускника, – в поезії «Прощання школи»: «Думок у голові кружляє сто, / Небавом сяду одинцем в гаю, / а нині разом вкидаю з листом / в поштову скриньку молодість мою» [1, 76]. У циклі «До Музи» «тисяча» і «мільйон» позначають розгубленість і вагання молодого митця, складний процес віднайдення самобутнього творчого реноме: «Тисяча питаннів падає на наші уста, / тисяча шляхів навхрест лягає нам під ноги, / тисяча зірок свої вказує нам дороги, / тисяча вогнів палає, й далі темінь пуста. /.../ Музо, вигнана за дійсності вузької межі, / чи загубиш у шляхів мільйоні ранішню путь?» [1, 78-79]. Даниною авангардній естетиці вважаємо і виведену арифметичну формулу любові (поезія «Любов»): в новому літературному дискурсі математична лексика є альтернативою художньо-образної системи, – митець озвучує «стару» істину «новою» мовою: «У правилі математичнім світла, / за дужки викинена невідома, / незаний косинус днів наших літа», що перегукується із сентенцією з інтелектуального роману «Місто» (1927) В. Підмогильного: «Любов – це довге алгебрійне завдання, де після всіх зусиль, розкривши дужки, дістаєш нуль. І дальше завдання таке саме. І дальше. І дальше. Міняються складники, множники, знаки, але наслідок завжди рівний собі і незмінно порожній» [12, 503].

Увагу поета до числа, помітну вже з першої збірки «Привітання життя», відчув і один з його авторитетних дослідників Юрій Андрухович, який обрав для заголовку свого роману-містифікації про Антонича числовий образ зі збірки «Три перстені» – «Дванадцять обручів» (2003): «Кохання мапу хлопець креслив, / весни дванадцять обручів» [1, 91].

Ідеалізація червоноармійців, які асоціюються з дванадцятьма апостолами, поєднує «Дванадцять» М. Ірчана і «Дванадцять» О. Блока, написану, як відомо, через два місяці після Жовтневого перевороту. Більшовицька ідеологія, адаптуючи християнські коди, утверджувалась як альтернативна релігія, претензійно зазіхаючи саме на такий статус. П'єса українського автора демонструє, як *тенденційна* література «переймає» від символізму й авангардизму зацікавлення числовою семантикою. Адже відомо, що такі художні акти були поширені згодом у соцреалістичній літературі, в якій резонували соціально-політичні факти, пов'язані і з

советським часоподілом на «п'ятирічки» (починаючи з 1928 року), і з сакралізованим рахунком порядку з'їздів КПРС, і різноманітними «річницями», фіктивною статистикою виконаних і «перевиконаних» планів тощо.

Естетичні пошуки літературної епохи 1920-1930-х років, пов'язані з вимогами новизни, із декларацією сміливих і самобутніх експериментів, охоплюють і зацікавлення числом, його архетипними схемами, – язичницькою, античною та християнсько-біблійною семантикою. Доказ чого – знакові твори «золотого десятиліття», у художній фактурі яких ангажована числова символіка. Митці українського ренесансу 1920-х, відповідно до концепції піфагорійців, які стверджували, що «все є число», що у внутрішніх числових відношеннях прихована гармонія світу («музика сфер»), по суті, повертали числу те значення, яке воно відігравало в міфопоетичну епоху, коли за допомогою числа описували світ і людину в ньому.

Джерела:

1. Антонич Б. І. Велика гармонія (Модерністична поезія ХХ ст.) / Б. І. Антонич / Упоряд., передм., прим. Д. В. Павличка. – К. : Веселка, 2003. – 355 с.
2. Віват Г. Сакральні числа та геометричні фігури як образні засоби (За творчістю Василя Стуса) / Г. Віват // Дивослово. – 2006. – №7. – С. 41-43.
3. Віват Г. Семантика числообразів у художньому просторі Миколи Руденка / Г. Віват // Дивослово. – 2012. – №1. – С. 51-53.
4. Віват Г. Символіка числообразів у ліриці Ігоря Калинця [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://irbis-nbuv.gov.ua>.
5. Йогансен М. Вибрані твори / М. Йогансен / Упоряд. Р. Мельників. – 2-ге вид., доповнене. – К. : Смолоскип, 2009. – 768 с.
6. Ласло-Куцюк М. Числа світобудови / М. Ласло-Куцюк // Боги світла і боги темряви. – Бухарест : Критеріон, 1994. – С. 45-63.
7. Лосев А. История античной эстетики / А.Лосев. – Т. 8. : Итоги тысячелетнего развития : В 2 кн. – М. : Искусство, 1994. – Кн. 1. – 656 с.
8. Мифы народов мира. Энциклопедия (В 2 томах) / ред. С. А. Токарев. – М. : «Советская Энциклопедия», 1982. – Т. 2: К-Я. – 720 с.
9. Мних Л. Генеза та функціонування числових символів у поезії ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10.01.06 «Теорія літератури» [Електронний ресурс] // Режим доступу : www.br.com.ua/referats/dysertacii_ta_autoreferaty/120502-4.html.
10. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер'єрі [монографія] / Р. Мовчан. – К. : Стилос, 2008. – 541 с.
11. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі : Монографія / С. Павличко. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.
12. Підмогильний В. Оповідання. Повісті. Романи / В. Підмогильний / Вступ. ст., упоряд. і приміт. В. Мельника; Ред. тому В. Дончик. – К. : Наукова думка, 1991. – 800 с.

13. Родіонова І. Числовий символічний код у поетичному просторі М. Драй-Хмари / І. Родіонова // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2004. – № 3. – С. 186-191.
14. Росінська О. Екзистенційна природа числової символіки поезії В. Стуса / О. Росінська // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: збірник наукових праць. – 2005. – Вип. 9 : Українська література в загальноєвропейському контексті: Матеріали міжнар. наук. конференції (10-12 жовтня 2005 р. Ужгород). – С. 260-263.
15. Тичина П. Зібрання творів у дванадцяти томах / П. Тичина. – Т. 1. Поезії 1906-1934 рр. – К. : Наукова думка, 1983. – 735 с.
16. Топоров В. «Світове дерево»: універсальний образ міфопоетичної свідомості / В. Топоров // Всесвіт. – 1977. – № 6. – С. 176-193.